

Inledning

Vänsterpartiet vill skapa ett samhälle för alla – inte bara de rikaste. I dag är skattesystemet riggat för de rika vilket gör att klyftorna växer och att välfärden är kraftigt underfinansierad. Sedan 90-talet har statsbidragen urholkats och inte räknats upp vilket har tvingat regionerna till nedskärningar och snävaekonomiska ramar. Kostnaden för vår välfärd har förts över från stat till regioner och kommuner, med höjda lokala skatter som följd.

Av de tio rikaste kommunerna i Sverige finns åtta i Stockholms län. Alla de tio fattigaste ligger på landsbygden. Vänsterpartiet vill ha en skattepolitik som gynnar hela landet och kräver därför att statsbidragen höjs. Vi vill också ha högre skatteintäkter än idag. Framför allt är det skatt på stora förmögenheter, arv och höga inkomster som behöver höjas, liksom bolagsskatten.

Jämtland/Härjedalen har stora och växande regionala skillnader. Pengarna hamnar främst i centrum, i Östersund och i någon mån i Åre. Samtidigt lämnas landsbygden och de mindre orterna i sticket.

De svikna delarna av vårt land och i vårt län har en sak gemensamt: det är när marknadskrafterna får fritt spelrum som butiker stängs och jobb försvinner. Marknaden frågar bara efter hur många som kan betala. Då fördelas resurserna till städerna och till centrumen.

Jämtlands län består av 8 kommuner. Östersund, Krokom och Åre uppvisar, tillsammans med turismklustren runt Vemdalen och Funäs-/Tännadalen, en förhållandevis positiv och stabil tillväxt av befolkning och sysselsättning. De andra fem kommunerna har svårigheter i varierande grad att upprätthålla befolkning, sysselsättning och samhällsservice. Antalet äldre ökar och ungdomarna flyttar. Kommuncentra som tidigare stått för medborgarkontakt och service har mer och mer monterats ner.

I byarna ökar antalet tomma hus. De som kommer ut till försäljning omvandlas till semesterboende, eller blir stående tomma och används bara ett par veckor per år. Gårdar köps upp till fantasisummor av "skogsklippare" som endast är ute efter att mjölka ut maximal vinst på kortast möjliga tid ur fastigheten eller välbärgade personer med jaktintresse som ofta bara vistas här under älgjakten medan fullt brukbar åkermark lämnas i träda.

Post- och bankservice och dagligvaruhandel är av avgörande betydelse för en levande region. För Jämtlands län är det viktigt att all samhällsservice når ut till hela länet och inte centraliseras på ett sätt som bidrar till att människor lämnar landsbygden. Det krävs också en regering som vill föra en aktiv regionalpolitik och som vågar fördela landets totala resurser på ett rättvist sätt.

Om vi ska hålla ihop och skapa förutsättningar för utveckling i hela Jämtland/Härjedalen måste vi ha likvärdiga grundläggande förutsättningar oavsett var vi bor.

Alla kommuner och regioner ska ha likvärdiga förutsättningar att kunna erbjuda sina medborgare bra välfärdstjänster och service. Vänsterpolitik handlar om att göra andra prioriteringar än marknaden. Vänsterpartiet ser tydligt hur marknaden inte kan lösa problemen på landsbygden. Privatiseringen av apoteket, framväxten av privata vårdföretag, privatisering av järnväg, post-service och kollektivtrafik talar alla sitt tydliga språk. För att landsbygden ska kunna ha samma levnadsvillkor som städerna, måste staten ta ett mycket större ansvar.

Regionen

Den offentliga sektorn är på många sätt själva skelettet i vårt samhälle. Det är genom den vi kan se till att resurser fördelas på ett rättvist sätt och vården blir jämlik. En välfungerande offentlig sektor är en förutsättning för en välfungerande region.

De senaste åren har den offentliga sektorn försvagats genom skattesänkningar, avgiftshöjningar, privatiseringar och nedskärningar. Det är en utveckling som vi måste bromsa omgående. Den gemensamma välfärden är för viktig för att vi ska kunna fortsätta låta den urholkas, istället måste den stärkas.

En stark och välskött offentlig sektor är också vad som krävs om vi vill se tillväxt och utveckling i vår region.

Den nytta som främst medborgaren, men också samhället, får av våra gemensamma resurser behöver stå i centrum. Privata vinstintressen ska inte vara det viktigaste, tvärtom borde du inte kunna tjäna stora pengar på det som är vårt gemensamma.

Alla delar av vår offentliga sektor måste vara bra arbetsgivare om vi ska kunna behålla kompetent personal och samtidigt kunna rekrytera ny personal när behovet finns. Att vara en bra arbetsgivare innebär en god arbetsmiljö, jämställda löner, tillsvidareanställningar, arbetstidsförkortning och att heltid ska vara norm.

Bästa möjliga hälsa är en fråga om samhällsplanering och ytterst en fråga om vilket sorts samhälle vi vill leva i. Hälsan avgörs framför allt av våra livsvillkor, klass- och könstillhörighet. Ur ett folkhälsoperspektiv är klasssamhällets konsekvenser tydliga. Inom vissa sjukdomsområden förbättras hälsan, inom andra försämras den. Trots att medellivslängden generellt ökar i Sverige, finns det stora skillnader som har att göra med socioekonomiska förhållanden. Den som arbetar med tungt kroppsarbete eller är arbetslös har betydligt kortare medellivslängd.

Därför är det ur ett folkhälsoperspektiv och rättviseperspektiv viktigt att aktivt arbeta för en förbättrad jämlik god hälsa. Varje medborgare ska vid ohälsa och sjukdom få rätt anpassad vård och behandling och ett gott bemötande fritt från fördomar.

Vänsterpartiet vill bland annat:

- att satsningar görs på regionens personal
- att primärvården får mer resurser
- att primärvården huvudsakligen drivs i offentlig regi
- att regionen tar över habilitering och rehabilitering, för alla åldrar, i egen regi genom

återtagen skatteväxling

- att den palliativa vården (vård i livets slutskede) ska få mer resurser
- att psykiatrin får uppräknad ekonomisk ram
- att sköterskemottagningen i primärvården ska vara avgiftsfri
- att avgifter i övrigt ska hållas låga
- att så kallad avståndsberoendeteknik, så som till exempel hälsorum, hemmonitorering, digital vård ska användas i större utsträckning

Miljö och klimat

Klimatförändringarna är tveklöst vår tids viktigaste ödesfråga. De är en följd av en långvarig utarmning och exploatering av naturresurser orsakad av en ständigt ökad konsumtion. Vi behöver förbättra vår beredskap när det gäller extraordinära händelser i skog och jord. Bränderna sommaren 2018 är ett tydligt exempel på detta. Miljöförstöring och klimatförändringar är en följd av ett ekonomiskt system som sätter profiten högre än hållbarheten, ett system som systematiskt utnyttjar både natur och människor.

Vänsterpartiet arbetar för ett mänskligare och rättvisare ekonomiskt system. Vi är ensamma om att lyfta fram klass- och könsperspektiv på klimatpolitiken, till exempel det faktum att fattiga drabbas hårdare av miljöförstörelse och klimatförändringar. Människor i främst i-länderna lever över jordens tillgångar och det måste ändras.

Det finns en stark opinion för att på allvar påbörja en omställning mot ett mer långsiktigt hållbart samhälle. Det ska alltid vara billigare att välja det miljövänliga alternativet, exempelvis att ta tåget i stället för att flyga. Exploatering och nyttjande av naturresurser ska ske så varsamt som möjligt och där exploatering sker ska det ske med noggrant genomförda konsekvensanalyser och med stor restriktivitet. Det betyder till exempel att alla nya fiskodlingar ska vara landbaserade och att vattnet renas och återanvänds och att gruvbrytningsplaner i Storsjöbygden stoppas. Alla exploateringar måste ta hänsyn till risker för ras och skred som blir konsekvensen av ökade nederbörds mängder till följd av klimatförändringarna.

Vi vill marknadsföra länet på ett positivt sätt som en del av Nordens Gröna Bälte som innebär att vi tillsammans med Trøndelag skapar en region med höga miljöhänsyn och där ett aktivt miljöarbete på bred front ses som en konkurrensfördel av både offentliga och privata aktörer. Vi ska fortsatt ha höga ambitioner då det gäller miljöarbetet. Vi arbetar för att länets kommuner ska bli miljöcertifierade och vi vill genom internationellt samarbete sprida och intensifiera miljöarbetet. Det är viktigt både för vår besöksnäring och för lokala företag inom till exempel miljöteknik.

För att bidra till minskade utsläpp av CO₂ är det viktigt att våra urskogar och fjällnära skogar bevaras och skyddas från avverkning. Dels för att skydda och bevara den biologiska mångfalden men framför allt för att genom kalavverkningar frigörs enorma mängder koldioxid som det sedan tar upp till 40 år för växande nyplanterad skog att binda igen. Det är en tid vi inte har. På sikt måste skogsbruket läggas om på ett sådant sätt att dagens kalavverkningar stoppas till förmån för ett hyggesfritt skogsbruk som binder koldioxid på ett betydligt mer effektivt sätt.

Vänsterpartiet vill:

- att nya fiskodlingar ska vara landbaserade
- se ett stopp för avverkning av fjällnära skog.
- se ökade satsningar på energieffektivisering och förnybar energi – 100 procent förnybar energi senast 2040

Gruvbrytning

En av världens största fyndigheter av uran och vanadin finns i Storsjöbygden här i Jämtlands län. Framför allt vanadin är väldigt eftertraktat i nuläget och det skapar intressekonflikter. Vanadin är den viktigaste komponenten i elbilbatterier och används i datorer och annan teknik. Problemet är att det inte går att bryta vanadin utan att också bryta uran. Storsjöbygden består av alunskiffer som är oerhört riskabelt att bryta då det innehåller många vattenlösliga tungmetaller. Gruvbrytning i alunskiffer är mer riskabelt än annan gruvbrytning och bör därför förbjudas. Brytning av alunskiffer är orsaken till Finlands största miljökatastrof genom tiderna i Talvivaara. Riskerna skulle vara ännu större i vårt område då dagbrotten skulle ligga kant i kant med Storsjön. Riskerna att förorena vår vattentäkt och dess utlopp ända ut till Bottenhavet är för stora för att ens överväga. Vi måste tänka efter före om det ska gå att leva och bo här även i framtiden. Det finns idag teknik att utvinna vanadin ur restprodukter från järnmalmsslagg. Där ska läggas resurser för vidareutveckling då det är mer hållbart ur ett miljöperspektiv. Vänsterpartiet har därför fattat kongressbeslut på och driver frågan nationellt om att förbjuda brytning i alunskiffer och att förstärka det kommunala vetot redan vid prospektering. Det hindrar inte brytning i annan berggrund.

Vänsterpartiet vill:

- förbjuda brytning i alunskiffer
- stärka det kommunala vetot vid prospektering

Näringsliv

Vänsterpartiets mål är full sysselsättning. När alla människor har möjlighet att ha ett arbete fungerar samhället som bäst. Jobb skapas när innovationer och nytänkande omsätts i nya produkter och tjänster, inte genom att konkurrera med lägre löner och sämre villkor. Att skapa arbeten åt alla är avgörande för utvecklingen i regionen. Den offentliga sektorn behöver hålla god kvalitet för att skapa trygghet och locka människor att flytta hit. Regionerna ska bidra till förutsättningar för att alla ska ha både rätten och möjligheten att bo där man själv önskar.

Vår politik för små och medelstora företag handlar om att skapa långsiktighet och goda förutsättningar för tillväxt, men också trygghet för den enskilda företagaren och för anställda. Det är viktigt att hitta lösningar där egna företagare är lika bra försäkrade som anställda. För mindre företag kan sjuklöneansvaret vara betungande. Vi vill därför att företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön.

En förutsättning för hållbar utveckling är en levande och

produktiv landsbygd, som inte tär på jordens resurser. Länets tillgångar i form av mark och råvaror, men också natur- och kulturlandskap, är viktiga förutsättningar för företagande på landsbygden.

Kommunikationer och utbyggt bredband är viktigt för att människor ska kunna driva företag i hela regionen, inte bara i tätorterna. För att stärka företagande på landsbygden ska kommuner och region uppmuntras att köpa närproducerade varor, samt verka för att service såsom postombud och varutransporter fungerar i hela länet.

Små företag och universiteten i norra Sverige har tillsammans stor potential för att utveckla nya tekniker och produkter till exempel inom jord-, skogs- och vattenbruk. Tillgången på investerings- och utvecklingskapital behöver förbättras, särskilt i de allra tidigaste stadierna av ett företagsbygge. Det näringslivsstöd som erbjuds genom kommunernas näringslivskontor ska samordnas med regionens, i samverkan med Almi Företagspartner AB.

Vänsterpartiet vill:

- att företag med upp till 10 anställda helt ska slippa betala 14 dagars sjuklön.
- att kommuner och region uppmuntras att köpa närproducerade varor
- verka för att service såsom postombud och varutransporter fungerar i hela länet
- att det näringslivsstöd som erbjuds genom kommunernas näringslivskontor ska samordnas med regionens, i samverkan med Almi Företagspartner AB

Skogen

Alla har en relation till skogen. Skogen ger både försörjning och förströelse. Den är en grundförutsättning för det klimat som avgör livsbetingelserna för såväl växter och djur som människa. Jämtland är till ytan Sveriges tredje största skogslän. Det förpliktigar.

Skogen behövs för att få ut träråvara men är också en förutsättning för turist- och rennärning, grön rehabilitering och matproduktion. Fritidsaktiviteter av allehanda slag i smått och stort för såväl barn som vuxna, sport och kultur allt detta har behov av en skog som inte bara är en plantering.

Allmänhetens tillgång till skog genom allemansrätten ska bevaras och försvaras. För att skogen ska kunna svara mot alla dessa behov kan inte den storskaliga skogsindustrins och de stora skogsägarnas intressen av maximerad ekonomisk vinst får dikterar villkoren för hur och till vad denna stora naturresurs ska skötas och användas.

Alla områden som har skog som en grundresurs representerar värden som också har en samhällsekonomisk betydelse. Det är arbete och försörjning, det är utveckling av nya företag och nytt kunnande. Det är också grund för omfattande forskning. Saker som har både nationell och internationell betydelse områden där vi kan vara i framkant om vi vill.

Det moderna skogsbruket med återkommande kalhuggningar och återplantering med enda art på hela hygget som stomme är inte hållbart. Det ökar vårt koloxidutsläpp och det utarmar mångfalden i både flora och fauna. Detta är väl belagt i forskning. Just nu avverkas skog som enligt lag inte får avverkas för att den är för ung. Det är direkt styrt av vinstintresset.

Det finns många skäl att omedelbart börja en omställning av den nuvarande användning av skogen som sådan, nuvarande form för skogbruk, nuvarande omfattning av virkesuttag och nuvarande användning av träråvara. Inom EU pågår för fullt ett arbete med att införa ett regelverk för skogsbruket som syftar till att bevara mer skog och att använda metoder som inte hotar artrikedomen. Sverige borde delta i det arbetet och ta ansvar.

Jämtlands län har nyligt antagit ett Regionalt skogsprogram. Trots goda intentioner om miljö och klimat har programmet i stor uträkning lagts tillrätt efter branschens önskemål. Det betyder att några egentliga förändringar i hållbarhetsriktning inte kommer att ske i ett regionalt perspektiv. Förändring kräver nationellt och internationellt agerande. Men som alltid så kan vi öka trycket genom eget engagemang och lokala/regionala aktiviteter och ställningstaganden.

Det finns alternativa skogsbruksmetoder som är beprövade och används i andra europeiska länder (t ex Tyskland och Finland). Myndigheter, beslutsfattare och skogsnäring måste ta del av denna kunskap och sprida den så att omställning blir möjlig. Mer av vår naturskog måste skyddas både för att värna artrikedomen och få fler kolsänkor

Vänsterpartiet vill:

- förbjuda all avverkning av urskog och fjällnära skog.
- inventera och skydda nyckelbiotoper i betydligt större utsträckning.
- att bidrag för att lägga igen krondiken och återskapa våtmarker måste vara säkrade över tid.
- att markägare som vill utveckla hållbara alternativ måste få uppmuntran, utbildning och vägledning.
- Stärka forskning och ge den mer genomslag i lagstiftning.
- att mer av virkesråvaran ska gå till att bygga i trä. Det binder kolet för så länge byggnaden står kvar och det minskar behovet av betong vilket i sin tur ytterligare sänker utsläppen.

Turism

Besöksnäringen är en snabbt växande bransch som genererar jobb i hela länet. Den moderna besöksnäringen är inte bara långväga resor, utan även upplevelser och rekreation i närområdet. För turismen i vårt län är natur och kulturlandskap de

viktigaste resurserna – värden som vi måste både värna och kunna använda med varsamhet och på naturens villkor.

Den massturism som utvecklats på flera håll i länet är inte enbart av godo. Den har lett till mycket stort slitage på värdefulla naturområden på flera platser och på andra ställen extrem överetablering av turistboende. Det finns allt för många exempel på hur exploatörer har struntat i miljöhänsyn i syfte att få störst möjlig vinst på kortast möjlig tid. Det är en utveckling som inte kan få fortgå.

Den enorma utbyggnad av turistboenden som sker på en del håll i länet ställer enorma krav på investeringar i olika former av infrastruktur som det kan vara mycket svårt för mindre glesbygdskommuner med ett begränsat skatteunderlag att hantera. Utbyggnad av turistboenden i vissa attraktiva lägen tenderar att skapa stora "privatiserade" områden där det blir svårt för eller känns obekvämt för vanliga människor att ta sig. Fina lättillgängliga områden stängs in bakom en vägg av lyxboenden som upplevs som svårt att ta sig igenom och blir då lyxreservat för människor med mycket pengar. Möjligheterna till naturupplevelser i fjällen blir alltmer en klassfråga.

En mycket stor andel av de som arbetar inom besöksnäringen, framför allt hos de stora företagen, är säsongsanställda som bara bor tillfälligt på orten och är skrivna någon annanstans. De skattemedel de genererar hamnar någon helt annan stans än på den ort där de arbetar. Det är inte rimligt att framför allt storstäder får ökade skatteintäkter på grund av detta medan de kommuner som behöver hantera de ökade kostnader turismen faktiskt för med sig inte får någon del av detta.

Men det finns också många mindre företag inom besöksnäringen som både kan och vill styra mot en hållbar användning/utveckling av den lokala miljön och som skapar långsiktiga arbetstillfällen. Dessa måste få sina intressen bättre beaktade vid planering av markanvändning, skogsbruk, infrastruktur och kollektivtrafik.

Vänsterpartiet vill:

- *uppvärdera fjäll-, fiske- och landsbygdsturism så att denna ses som en viktig näring ur ett regionalpolitiskt perspektiv och därmed får en större del av de framtida infrastruktursatsningarna.*
- *att all utveckling av turismnäringen i länets fjällområden ska ske i samråd och samförstånd med rennäringen.*
- *förenkla regelverket för småskalig livsmedelsproduktion och servering för att underlätta för småföretag. Detta då utvecklingen av landsbygdsturism gynnar och samspelar med utvecklingen av lokal livsmedelsproduktion.*
- *att allemansrätten värnas*
- *att de så kallade branschsamtal som regeringen regelbundet för med olika näringar även ska omfatta besöksnäringen.*
- *utreda skattevillkoren för deltidsboende och säsongsarbetande.*

Kultur

Kultur är mer än bara teater och musik. Kultur är också hur vi lever och hur vi förhåller oss till varandra. Det är att veta att du är lika mycket värd oavsett om du bor i en stad eller i en liten by på glesbygden. Det är att veta att du möts av samma respekt från samhället oavsett vem du är. Det är att ha möjligheten till samma levnadsvillkor som andra.

I Vänsterpartiets Jämtland ska du kunna bo kvar på glesbygden vilket kräver en välfungerande infrastruktur. Du ska kunna veta att du har rätt till god vård, skola och omsorg var du än väljer att bosätta dig. Det bidrar till en kultur där vi ser på varandra med respekt.

Kulturutövande i Jämtlands län

Kultur är också de upplevelser vi skapar och upplever tillsammans. Det är teater, musik, litteratur och så mycket mer. Att kunna utöva och ta del av olika kulturer är en viktig resurs för länets regionala tillväxt och attraktionskraft. Länets tradition av att vara en mångkulturell mötesplats ska tas tillvara.

För Vänsterpartiet är det viktigt att vi har levande bibliotek i varje kommun. Biblioteket är ofta en mötesplats för människor av olika ålder, ursprung och bakgrund. Det är en plats dit du kan komma för att lära dig nya saker, för att uppdatera dig genom att läsa tidningen och såklart för att kunna låna litteratur i olika former.

Estrad Norr är en institution vi bör ta tillvara. Du ska inte behöva bo i en stor stad för att kunna ta del av teater, musikalerna och dansföreställningar. Riksteatern och turnerande utställningar ska nå ut i alla hörn av länet.

Jämtlands län är en musikregion sedan gammalt. Vi bör se till att de unga som drömmer om en musikkariär har verktygen för att kunna göra drömmen till verklighet. I det ingår att kulturskolan bör vara avgiftsfri i alla kommuner och att det finns lokaler dit unga kan vända sig för att repa till låg eller ingen kostnad. Att kulturskolan är avgiftsfri bidrar till att alla unga kulturutövare får en chans att stärka sina kunskaper inom sitt uttryck men också en möjlighet att finna sitt uttryck överhuvudtaget.

Offentliga stöd ska inte styras av efterfrågan. Kulturpolitiken ska utgå från en helt annan logik. Därför är det viktigt att de regionala kulturverksamheterna – scenkonst, teater, film, dans, musik, bibliotek, hemslojd, museum, kulturarv, arkiv – finns i hela länet och utvecklas i nära samarbete med kommuner, föringsliv, studieförbund och fria aktörer.

Vi vill utveckla möjligheten att skriva ut kulturell verksamhet på recept, så kallad KUR, vid behandling av exempelvis stressrelaterade sjukdomar. Kultur får oss att må bra och håller oss friska längre. Kultur har god inverkan när det gäller att bromsa demenssjukdomar och vid behandling av utmattningssjukdomar.

Samarbete med kommunerna är viktigt när det gäller kultur. Det handlar bland annat om att öka det kulturella utbudet inom vård och omsorg. Du ska kunna ta del av kultur även när du är äldre eller i behov av annan omsorg.

Vänsterpartiet vill fortsätta arbetet med att förverkliga fler konsthallar i länet, både i ideell och i offentlig regi, med offentlig finansiering.

Regionen ska värna de kulturutövare som finns i länet och anlita länets egna kulturutövare, samtidigt som regionen ska bjuda länets invånare på influenser från andra delar av landet och världen. Vi vill satsa på mångkulturella mötesplatser, som är tillgängliga för alla och som ger möjlighet att både skapa och ta del av kultur i olika former och med en mångfald av ursprung. Kulturen är också en viktig del av integrationsarbetet för nyanlända.

Vi vill stärka kulturarbetarnas arbetsvillkor, du ska kunna leva på ditt skapande. Ett steg i detta är att regionen kan anställa kulturutövare för längre uppdrag.

Vänsterpartiet vill:

- att vi har levande bibliotek i varje kommun
- att Riksteatern och turnerande utställningar ska nå ut i alla hörn av länet
- att kulturskolan är avgiftsfri
- utveckla möjligheten att skriva ut kulturell verksamhet på recept
- fortsätta arbetet med att förverkliga fler konsthallar i länet
- att regionen ska anställa kulturutövare för längre uppdrag